

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Ἠθικά Νικομάχεια, Β 6.4-8, 1106a26-b7

Ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῷ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον τὸ δ' ἔλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς ἡμᾶς... Λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἔστιν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσιν, πρὸς ἡμᾶς δὲ ὁ μήτε πλεονάζει μήτε ἐλλείπει τοῦτο δ' οὐχ ἓν, οὐδὲ ταῦτὸν πᾶσιν. Οἷον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ δὲ δύο ὀλίγα, τὰ ἕξ μέσα λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα· ἴσῳ γὰρ ὑπερέχει τε καὶ ὑπερέχεται· τοῦτο δὲ μέσον ἔστι κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐχ οὕτω ληπτέον· οὐ γὰρ εἴ τῳ δέκα μναῖ φαγεῖν πολὺ δύο δὲ ὀλίγον, ὁ ἀλείπτῃς ἕξ μναῶ προστάξει· ἔστι γὰρ ἴσῳς καὶ τοῦτο πολὺ τῷ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον· Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολὺ. Ὁμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ πάλης. Οὕτω δὴ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ τὴν ἔλλειψιν φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς.

Α1.α. **Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση τα αρχαία κείμενα που σας δόθηκαν:**

Μονάδες 4

1. Η διαίρεση σε κάτι συνεχές και διαιρετό πρέπει να γίνεται μόνο με αντικειμενικά κριτήρια.

2. Το υποκειμενικό μέσο απέχει εξίσου από καθένα από τα δύο άκρα.
3. Η αρετή είναι μέσον υποκειμενικό.
4. Η μεσότητα είναι αποτέλεσμα συνειδητής προσπάθειας και επιλογής.

A1.β. Να εντοπίσετε τις λέξεις ή φράσεις που αναφέρονται στις έννοιες της «μεσότητας» και των δύο «ακροτήτων».

Μονάδες 6

Σύνολο μονάδων 10

B1. Ποια κριτήρια χρησιμοποιεί ο Αριστοτέλης, για να προσδιορίσει τα είδη της «μεσότητας» και ποιο είδος έχει σχέση με την ηθική αρετή;

Μονάδες 10

B2. «Οὕτω δὴ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ τὴν ἔλλειψιν φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς»: Ποια ἀποψη διατυπώνει στο χωρίο αυτό ο Αριστοτέλης;

Μονάδες 10

B3. Να αντιστοιχίσετε καθεμιά από τις φράσεις της Στήλης Α του παρακάτω πίνακα και με τη λέξη ή φράση από τη Στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

1. Όταν ο Αριστοτέλης εισήλθε ως σπουδαστής στην Ακαδημία	α. Ο Πλάτωνας είχε ήδη πεθάνει.
	β. Ο Πλάτωνας βρισκόταν στη Σικελία για δεύτερη φορά.

	γ. Ο Πλάτωνας βρισκόταν στη Σικελία για τρίτη φορά.
2. Η ψυχосύνθεση του Αριστοτέλη ήταν	α. θετική και επιστημονική
	β. ποιητική
	γ. απολύτως αντιποιητική
3. Ο Θεόφραστος ίδρυσε σχολή με την ονομασία	α. Περίπατος
	β. Λύκειο
	γ. Ακαδημία
4. Ο Αριστοτέλης μεταξύ των φίλων και της αλήθειας	α. επέλεγε τους φίλους καθώς θεωρούσε ὅσιον προτιμᾶν τὴν φιλίαν
	β. επέλεγε την αλήθεια ακόμα και αν έπρεπε να θυσιάσει και τις πιο προσωπικές του απόψεις
	γ. θυσίαζε την αλήθεια, προκειμένου να μην συγκρουστεί με τους φίλους
5. Η αφορμή για να απαγγελθεί κατηγορία για ασέβεια στον Αριστοτέλη ήταν	α. ότι είχε συνθέσει έναν παιάνα για τον Θεό Απόλλωνα.
	β. ότι είχε συνθέσει έναν παιάνα για τον φίλο του Ερμία.
	γ. ότι είχε συνθέσει έναν παιάνα για τον Μ. Αλέξανδρο.

Μονάδες 10

B4. Να αντιστοιχίσετε καθεμιά αρχαία ελληνική λέξη της Στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της Στήλης Β (στη Στήλη Β περισεύουν δύο λέξεις).

Στήλη Α

Στήλη Β

προστάσσω	λήμμα
ἐπιστήμων	έλλειμμα
έλλείπω	ελάττωση
λαμβάνω	σύνταξη
ἔλαττον	επάλειψη
	λόγος
	στάση

Μονάδες 10

B5. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο Δημόκριτος ήταν από τα Άβδηρα της Θράκης (460-370 π.Χ.). Στο παρατιθέμενο απόσπασμα από το έργο *Περί εὐθυμίας* (= Σχετικά με την ευδιαθεσία, την ψυχική γαλήνη) ο Δημόκριτος διατυπώνει την άποψη ότι η ευδιαθεσία επιτυγχάνεται με την αποφυγή των ακραίων καταστάσεων της στέρησης και του κορεσμού, και τη "συμμετρία" του βίου, δηλ. τη μετρημένη ζωή. Ενδεικτική της σχέσης των ηθικών απόψεων του Δημοκρίτου με τη φυσική του είναι η χρήση πολλών αφηρημένων όρων στην αρχή του αποσπάσματος. (Πηγή: greek-language.gr)

Γιατί την ψυχική γαλήνη τη φέρνει στους ανθρώπους η συγκρατημένη διασκέδαση και η σύμμετρη ζωή. Η στέρηση και η υπεραφθονία τείνουν να μετατρέπονται στο αντίθετό τους και να προκαλούν στην ψυχή μεγάλες κινήσεις· και οι ψυχές που κινούνται σε μεγάλη έκταση δεν είναι ούτε ευσταθείς ούτε γαλήνιες. Πρέπει λοιπόν να έχει κανείς το νου του σε πράγματα που ανταποκρίνονται στις δυνάμεις του και να είναι ευχαριστημένος με αυτά που έχει. Να μη δίνει μεγάλη σημασία στα όσα ζηλεύουν ή θαυμάζουν οι πολλοί και να μην τα σκέφτεται συνεχώς. Να κοιτάζει πώς ζουν οι ταλαίπωροι και να συναισθάνεται πόσο υποφέρουν. Με αυτό τον τρόπο, τα πράγματα που είναι κοντά του και τα έχει στη

διάθεσή του μπορεί κάλλιστα να του φανούν μεγάλα και αξιοζήλευτα· η ψυχή του δεν θα υποφέρει πια επιθυμώντας περισσότερα. Γιατί όποιος θαυμάζει τους ανθρώπους που έχουν πλούτη και μακαρίζονται από τους άλλους, όποιος εντρυφεί συνεχώς στις αναμνήσεις του, αναγκάζεται να σκαρφίζεται πάντοτε κάτι καινούριο και να σπρώχνεται από την επιθυμία του σε πράξεις ανεπανόρθωτες και παράνομες. Γι' αυτό ακριβώς δεν πρέπει κανείς να ψάχνει για πράγματα που είναι μακριά του, παρά να ικανοποιείται με τα όσα είναι κοντά του, συγκρίνοντας τη ζωή του με τη ζωή εκείνων που βρίσκονται σε χειρότερη θέση. Έχοντας στο νου του πόσα υποφέρουν εκείνοι, πρέπει να μακαρίζει τον εαυτό του για το πόσο καλύτερα ζει ο ίδιος. Γιατί αν το βάλεις αυτό καλά στο νου σου, θα ζεις πιο γαλήνια και θα αποτρέψεις όχι λίγα κακά στη ζωή σου -το φθόνο, τη ζήλια και την κακεντρέχεια.

ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ, Περί εὐθυμίας, 57. – ..., Απόσπασμα 191 Diels-Kranz, μτφ. Δ. Κούρτοβικ

B5. Ποιες ομοιότητες παρουσιάζουν οι απόψεις του Δημόκριτου στο παραπάνω απόσπασμα με την αριστοτελική θεωρία για τη μεσότητα;

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

 Λουκιανός, *Ανάχαρσις* ή *Περί γυμναστηρίων*, 20

Ο **Ανάχαρσις** είναι έργο του συγγραφέα Λουκιανού, το οποίο βασίζεται στην ιστορία του Σκύθη ηγεμόνα Ανάχαρσι ο οποίος έζησε τον 6ο αιώνα π.Χ. και ταξίδεψε στις πόλεις της αρχαίας Ελλάδας. Στο διήγημά του ο Λουκιανός τον παρουσιάζει να συζητά με τον νομοθέτη Σόλωνα που δίδει στον Ανάχαρσιν πληροφορίες για τις τότε επικρατούσες αντιλήψεις στην αρχαία Αθήνα σχετικά με τη σημασία της αγωγής του πολίτη σε μια ευνομούμενη πόλη.

Οὐκοῦν διὰ βραχέων προακοῦσαι χρή σε ἅ περὶ πόλεως καὶ πολιτῶν ἡμῖν δοκεῖ. Πόλιν γὰρ ἡμεῖς οὐ τὰ οἰκοδομήματα ἡγούμεθα εἶναι, οἷον τείχη καὶ

ἰερά καὶ νεωσοίκους, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὥσπερ σῶμά τι ἔδραϊον καὶ ἀκίνητον ὑπάρχειν εἰς ὑποδοχὴν καὶ ἀσφάλειαν τῶν πολιτευομένων, τὸ δὲ πᾶν κῦρος ἐν τοῖς πολίταις τιθέμεθα· τούτους γὰρ εἶναι τοὺς ἀναπληροῦντας καὶ διατάττοντας καὶ ἐπιτελοῦντας ἕκαστα καὶ φυλάττοντας, οἷόν τι ἐν ἡμῖν ἕκαστῳ ἐστὶν ἡ ψυχὴ. Τοῦτο δὴ τοίνυν κατανοήσαντες ἐπιμελούμεθα μὲν, ὡς ὀραῖς, καὶ τοῦ σώματος τῆς πόλεως, κατακοσμοῦντες αὐτὸ ὡς κάλλιστον ἡμῖν εἶη, ἔνδοθεν τε οἰκοδομήμασιν κατεσκευασμένον καὶ ταῖς ἔκτοσθεν ταύταις περιβολαῖς εἰς τὸ ἀσφαλέστατον πεφραγμένον. μάλιστα δὲ καὶ ἐξ ἅπαντος τοῦτο προνοοῦμεν, ὅπως ἂν οἱ πολῖται ἀγαθοὶ μὲν τὰς ψυχὰς, ἰσχυροὶ δὲ τὰ σώματα γίγνοιτο· τοὺς γὰρ τοιούτους σφίσι τε αὐτοῖς καλῶς χρήσεσθαι ἐν εἰρήνῃ συμπολιτευομένους καὶ ἐκ πολέμου σώσειν τὴν πόλιν καὶ ἐλευθέραν καὶ εὐδαίμονα διαφυλάξειν».

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος: «Διὰ βραχέων... ἕκαστῳ ἐστὶν ἡ ψυχὴ».

Μονάδες 10

Γ2. Με βάση το αδίδακτο κείμενο, ποια φροντίδα λαμβάνουν οι αρχαίοι Αθηναίοι για την πόλη και για τους πολίτες; Που δίνουν το μεγαλύτερο βάρος;

Μονάδες 10

Γ3.α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον τύπο που ζητείται για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις:

ἀσφάλειαν: δοτική ενικού

κατανοήσαντες: τη δοτική πληθυντικού

σφίσι αὐτοῖς: τη γενική ενικού στο ίδιο πρόσωπο και γένος

(μονάδες 3)

β. «ἀναπληροῦντας», «ἐπιτελοῦντας», ἐπιμελούμεθα»: Να γράψετε το β' ενικό πρόσωπο προστακτικής στον χρόνο και στη φωνή που βρίσκονται.

(μονάδες 3)

γ. τιθέμεθα, κατασκευασμένον: Να γράψετε το β' ενικό πρόσωπο της οριστικής Αορίστου στην άλλη φωνή.

(μονάδες 2)

δ. ἰσχυροί, εὐδαίμονα: Να γράψετε τον συγκριτικό βαθμό των επιθέτων στο ίδιο γένος, αριθμό και πτώση.

(μονάδες 2)

Σύνολο μονάδων

10

Γ4.α. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους όρους:

σε, τὰς ψυχὰς, σφίσι αὐτοῖς, εὐδαίμονα

(μονάδες 4)

β. «ὡς κάλλιστον ἡμῖν εἶη»

«ὅπως ἂν οἱ πολῖται... γίγνοιτο»:

Να χαρακτηρίσετε το είδος των προτάσεων, να επισημάνετε τον συντακτικό τους ρόλο και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς τους.

(μονάδες 6)

Σύνολο μονάδων 10

Επιμέλεια: Πελώνης Θάνος - Ασημάκη Μαργαρίτα

Φροντιστήρια Ειρμός